

Самофал А.О.

вихователь вищої категорії,

*КЗ Сумської обласної ради – Глухівський ліцей-інтернат
з посиленою військово-фізичною підготовкою*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ

Суспільство постійно розвивається, а розвиток суспільства стимулює його оновлення у всіх сферах, особливо у сфері освіти. Проаналізувавши діючу систему інтернатних закладів, можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні існує декілька видів сучасних закладів інтернатного типу: гімназії-інтернати для обдарованих учнів, ліцеї-інтернати з посиленою військово-фізичною підготовкою, спортивні ліцеї-інтернати, мистецькі школи-інтернати та ін. Тому великого значення набуло постійне професійне зростання педагога для виховання підростаючого покоління засобами інноваційних технологій з використанням сучасних методів виховання.

Проблема методів виховання є однією з найбільш дискусійних тем як у теоретичному, так і в практичному плані. Тому не випадково їй присвячено багато досліджень. Нині вона потребує подальшої розробки і переосмислення відповідно до уточнених конкретних завдань сучасної освіти, які відображено у Концепції нової української школи.

Перш за все необхідно дати визначення поняттю «методи». За І.В. Зайченко, методи – це способи спільної діяльності педагога й дітей, спрямовані на вирішення завдань навчання і виховання [3, с. 217]. У дії метод передбачає поставлену мету, відповідну їй діяльність (систему дій), необхідні засоби, процес зміни об'єкта, досягнуту мету (результат застосування методу).

Вивчення психолого-педагогічної літератури з питань сутності методів показало, що існують різноманітні підходи. Найпрогресивнішим підходом є той, згідно з яким метод розглядається як багатовимірне, багатоякісне явище. Саме цей підхід, розроблений А.М. Алексюком, Ю.К. Бабанським, В.І. Бондарем, В.Ф. Паламарчуком, є найпродуктивнішим як для науковців, так і для практичних працівників. На думку І.Д. Бега, виховні методи потребують модернізації, тому що вони повинні увібрати в себе новітні дані психології особистості,

психології мотивації та емоцій, відкриття у сфері міжособистісного діалогу [2, с. 61].

З метою покращення результатів виховного процесу виникає необхідність у пошуку новітніх педагогічних способів і методів впливу на свідомість, поведінку та навчання вихованців. Основними інноваційними методами є ті, що пробуджують активність і самостійність дитини, вчать її висловлювати свої думки. Тобто активні та інтерактивні методи. Активні методи виховання – це методи, під час застосування яких вихованці та вихователь взаємодіють один з одним, і вихованці тут не пасивні слухачі, а активні учасники. Активні методи переважно акцентують увагу на демократичному стилі спілкування. Інтерактивні методи виховання – це методи, під час застосування яких вихованці та вихователь перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою. На відміну від активних методів, інтерактивні методи орієнтовані на ширшу взаємодію вихованців не тільки з вихователем, а й одне з одним, на домінування активності вихованців у процесі виховання. Роль вихователя на інтерактивних заходах зводиться до скерування діяльності вихованців на досягнення цілей заходів.

Теоретичні засади дослідження складають праці вчених К.О. Баханова [3], А.М. Мартинця [4], Л.М. Півня [5], О.І. Пометун [6], Г.О. Сиротенко [8] та інших щодо сутності, технологічних умов і різновидів інтерактивного навчання і виховання.

Аналіз наукових джерел показав, що проблему використання інноваційних методів більш глибоко досліджено і описано в застосуванні до навчання. Оскільки навчання і виховання дуже тісно пов'язані в один навчально-виховний процес, то багато даних методів можливо використовувати у вихованні підростаючого покоління.

Незважаючи на численні дослідження різних аспектів сучасних інноваційних технологій, сьогодні недостатньо висвітлено особливості використання інноваційних методів виховання у роботі педагогів закладів інтернатного типу.

Мета статті – розкрити особливості застосування інноваційних методів виховання у сучасних освітніх закладах інтернатного типу для покращення професійної компетентності педагогів.

Слід зазначити, що класифікацій методів багато. Більшість наявних класифікацій поєднують різні аспекти та підходи до об'єднання їх у групи. Так, Н.Г. Суворова виокремлює такі форми групової роботи: «велике коло», «вертушка», «акваріум», «мозковий штурм», «дебати»

[9]. Л.М. Півень додає до названих «розігрування ситуацій», «коло ідей», «займи власну позицію» тощо [5]. Г.О. Сиротенко узагальнює існуючі форми, розподіливши їх на п'ять груп: кооперативне навчання, технологія роботи в парах або змінних групах («карусель», «діалог», «синтез думок», «навчаючи вчуся», «аналіз ситуацій», «ажурна пилка»); ігрові методи; дискусія («метод прес», «обери позицію», «ток-шоу»); метод проєктів; тренінгові методи навчання («мінілекція», «групова дискусія», «ігрова ситуація», «метод кейсів», «мозкова атака») тощо [8]. Найбільш відомою упорядкованою та логічною є класифікація О.І. Пометун і Л.В. Пироженко, які виокремлюють інтерактивні методи залежно від мети та форм організації діяльності учнів [7].

Дослідження ефективності використання інтерактивних методів, аналіз методичної літератури дозволили визначити переваги інтерактивного виховання, які полягають у: зацікавленому ставленні дітей до нестандартної організації освітнього процесу, активізації мислительної та творчої діяльності, покращення показників запам'ятовування інформації, формування мотиваційної готовності до створення власних суджень, формування уміння бачити проблему, формулювати її, знаходити шляхи її розв'язку, розвиток навичок особистісної рефлексії.

За допомогою методів і вправ «Два – чотири – усі разом», «Карусель», «Акваріум», «Діалог», «Синтез думок», «Коло ідей» розвиваються навички спілкування, вміння дітей висловлюватися, критично мислити, переконувати, вести дискусію.

Використання методів і вправ «Броунівський рух», «Мозковий штурм», «Аналіз ситуацій», «Мозаїка», «Дерево рішень», «Мікрофон» підходить, щоб навчити школярів долати стереотипи, аналізувати матеріал, порівнювати та переконувати.

Доцільно застосовувати ситуативне моделювання: рольові ігри та інсценізації, драматичні замальовки, щоб забезпечити максимальну свободу інтелектуальної діяльності та сформувати навички співпраці. Використання ігор (рольових, ділових та ін.) сприяє розвитку мовлення, прагненню самостійно знайти відповіді на сформульовані запитання. Ігри «Біологічна вікторина», «Математичне лото», «Істинне і хибне», «Суд над літературним героєм» є одним із найбільш дієвих способів залучити дітей до роботи, розвиваючи їхні пізнавальну й емоційно-особистісну сфери.

Вихователь сприятиме розвитку мислення вихованців та формуватиме навички публічного виступу і дискутування, використовуючи методи «Дебати», «Незакінчений ланцюжок», «Займи позицію», «Зміни позицію», «Метод ПРЕС».

Для розвитку критичного мислення доцільно використовувати такі методи: діаграма (кола) Венна, кубик і ромашка Блума, РАФТ, асоціативний кущ, гронування, кластер, «Фішбоун» тощо.

Також можна запропонувати написання творчих есе, сенканів, критичних статей за першоджерелами тощо. Дані методи надають значної уваги формуванню здібностей викладання своїх думок на письмі, організації процесу мислення дитини.

Зрозуміло, що вибір методів для проведення певного виховного заходу залежить від його тематики, мети і завдань, вікових особливостей вихованців тощо. Вихователь кожен раз вирішує індивідуально, яку методику використовувати.

Заклади інтернатного типу є тими закладами, де пізнання світу відбувається більше за допомогою педагогів, а не батьків. Практичний досвід свідчить, що вихованці, до яких застосувалися інноваційні методи і прийоми виховання, мають більшу схильність до аналізу власних вчинків, фактів, життєвих ситуацій, розвитку творчих даних, володіють прийомами самостійної роботи з інформацією й активно використовують їх, ставлять перед собою певні цілі й досягають їх. Ці діти найчастіше стають переможцями конкурсів, фестивалів, активно беруть участь у виховних заходах, дослідженнях, стають активними учасниками самоврядування.

Отже, потрібно і надалі вдосконалювати методику використання інноваційних технологій, впроваджуючи її в освітній процес закладів інтернатного типу.

Висновки. Урізноманітнення методів і прийомів виховної роботи, використання сучасних педагогічних технологій веде до покращення результатів виховної роботи, тому що має ефективний вплив на свідомість та поведінку вихованців. Сучасний світ швидко змінюється, змінюються і діти, тому ініціативні педагоги постійно знаходяться в пошуку інноваційних методів виховання, щоб достойно зустрічати виклики сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі : монографія / К.О. Баханов. – Запоріжжя : Просвіта, 2004. – 328 с.
2. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності / І.Д. Бех. – К. : Академвидав, 2009. – 248 с.
3. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навчальний посібник. – 2-е вид., переробл. і доп. / І.В. Зайченко. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – С. 456.
4. Мартинець А.М. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання / А.М. Мартинець // Відкритий урок. – 2003. – № 7–8. – С. 28–31.
5. Півень Л.М. Активізація пізнавальної діяльності школярів шляхом використання інтерактивних методів навчання / Л.М. Півень. – Миколаїв, 2003. – 36 с.
6. Пометун О. До питання досвіду впровадження інтерактивних технологій / О. Пометун // Антологія адаптованого досвіду. – Рівне, 2004. – С. 132–136.
7. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
8. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г.О. Сиротенко. – Х. : Основа, 2003. – 80 с.
9. Суворова Н.Г. Интерактивное обучение: новые подходы / Н. Суворова // Учитель. – 2000. – № 1. – С. 25–27.